

Lluís Ballús i Planas (1952-2015), un cirurgià de capçalera

LLUÍS GUERRERO I SALA

Acadèmic numerari de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya

Lluís Ballús i Planas neix al si d'una família berguedana de comerciants del sector de la construcció. A l'hora del part van a tenir-lo a Prats de Lluçanès, per confiança i amistat amb el metge titular d'aquella vila, en la qual neix el 26 de juny de 1952, però a banda de fets anecdòtics, és un fill de Berga. Estudia al Col·legi de La Salle i després prepara a l'Acadèmia Farguell la seva entrada a la universitat. El 1970 inicia medicina a la Universitat de Barcelona, on obté el títol de Llicenciat en Medicina i Cirurgia el 13 de setembre de 1976 i es col·legia a Barcelona el novembre del mateix any, amb el número 10.839. Durant la carrera és alumne intern d'anatomia del professor Taure, i de patologia quirúrgica del professor Piulachs. Posteriorment du a terme la formació MIR a l'Hospital Clínic i esdevé professor no numerari d'anatomia I i II a Mataró. El 16 de juliol de 1979 contrau matrimoni amb la mataronina Rosa Maria Edo, la major de les tres filles d'una parella de treballadors de banca, i viuen durant nou mesos a Barcelona, on ell s'està formant. El 21 de maig de 1980 es titula com especialista en cirurgia general i de l'aparell digestiu. Aleshores traslladen el seu domicili a Berga, a la urbanització de Casampons i, poc després, al carrer de Francesc Macià, 9. A Berga treballa a l'antic Hospital de Sant Bernabé, on practica la cirurgia sota la tutela del Dr. Antoni Comellas i Casals (1907-1991), un personatge carismàtic de la cirurgia berguedana, la imatge del qual segueix en l'imaginari popular inseparable de la seva pipa. El 20 de maig de 1981 obté el títol d'especialista en cirurgia de l'aparell digestiu i el mateix any neix en Martí, el seu fill gran. El Dr. Ballús exerceix també privadament, primer al seu consultori del carrer del Roser, i després en el seu propi domicili del carrer de Francesc Macià.

Així mateix, el 1981 es tanca el multisecular Hospital de Sant Bernabé de la Plaça del Dr. Saló i s'inaugura l'edifici nou, l'actual, on segueix treballant. La ciutat té aleshores un hospital modern però no ho és la forma de treballar-hi, que arrossega el llast i les inèrcies del medieval, i en Lluís lluita durant anys per un autèntic canvi. Aquesta forma d'actuar d'un metge jove i ardit, que qüestiona l'immobilisme i els interessos grupals, torba el poder intern de la institució i fins i tot de part del de la ciutat, per la qual cosa es veu obligat a anar-se'n a treballar a Manresa, una ciutat amb tradició sanitària i oberta a la innovació. Uns anys abans havia obtingut en propietat la plaça de Cirurgia General de l'ICS, que exerceix a l'Ambulatori de la Seguretat Social. L'any 1985 neix el seu segon fill, l'Ignasi. Temps després també aconseguix el nomenament de cirurgià general del Montepio Tèxtil de Malalties –després Mutuam–, de la Plaça de la Creu.

A partir de 1991, treballant al Centre Hospitalari de Manresa, és l'introduïdor de la cirurgia laparoscòpica a les nostres comar-

ques, una tècnica quirúrgica menys agressiva, que des d'aleshores forma part del dia a dia assistencial.

La seva trajectòria a Manresa és brillant com a cap clínic, però amb l'arribada de la darrera integració hospitalària i la constitució de la Fundació Althaia el 2002, es generen unes grans tensions i corrents d'interessos professionals que li importen ben poc perquè no beneficien als pacients, però el sotmeten a un entorn hostil, i es veu progressivament empès a deixar el seu lloc de treball i a tornar a l'Hospital de Berga, que aleshores, atès el seu prestigi, l'acull amb honors com a cap del Servei. L'any 1995 van a viure al Passeig de les Estasses i el següent, el 1996, trasllada el consultori privat a la Plaça dels Països Catalans, 4. En l'exercici privat la seva col·laboradora fidel i eficaç ha estat i és sempre la Rosa Maria, la seva esposa.

El matrimoni, en un dels seus viatges, el 2006 va a la Índia, on els impacta el contacte i les paraules de Vicenç Ferrer, que els obre una altra perspectiva del món i de les persones. Sempre més ho tindran present.

La seva darrera trajectòria hospitalària a Berga comença el mateix 2006. És una etapa assistencialment satisfactòria, però l'estructura de gestió i el funcionament intern del centre no el satisfan i lluita per millorar-lo des de la seva responsabilitat clínica i des del Patronat de l'Hospital, del qual n'és membre.

Lluís Ballús és un bon cirurgià de formació i ofici, especialment hàbil en tota la cirurgia oberta i tancada d'abdomen, la de la tiroide i l'ano-rectal, i un mestre en la relació metge-pacient,

en la qual desplega unes qualitats innates que sorgeixen d'una personalitat teixida amb la seva gent. No és un metge proper als pacients, sinó una persona entre persones, carregat de còrpora i d'humanitat, que parla el seu mateix llenguatge i comparteix les preocupacions. Un cirurgià ben resolutiu que com a valor afegit aporta la confiança que inspiren la seva bonhomia i senzillesa. Manta vegades conciutadans i pacients li demanen orientació sobre processos de la seva especialitat o d'altres, àdhuc sobre qüestions no mèdiques, però que generen patiment; ell resol els dubtes amb claredat i els tranquil·litza i encamina. Aquesta manera de practicar la medicina, pròpia dels metges de capçalera clàssics i avui dia quasi extingits, fa que el puguem considerar el "cirurgià de capçalera" dels berguedans.

No només ajuda els pacients. També els seus companys, i això el porta a ser el president de la Junta Comarcal del Berguedà del Col·legi Oficial de Metges de Barcelona durant varis mandats successius. La seva visió interna de la institució és crítica, ja que pretén que tingui un posicionament més clar a favor dels professionals en aspectes que potser corresponen a l'àmbit del Sindicat de Metges. Ajudar molt els companys de professió i mai no troba el retorn que tampoc no espera. La meua esposa i jo també som deutors de l'amic Lluís.

La seva sensibilitat troba altres formes d'expressió a banda de les pròpies de la professió. És un melòman, ha estudiat guitarra i ha estat integrant de conjunts com ara *Caducats*, *Vintage* i *Cridan's*. Sol gaudir de llargs assajos durant els quals no se'l pot interrompre. Forma part d'aquella generació del 68 marcada pels moviments pacifistes i socials i, musicalment, pels Beatles, Bob Dylan i el rock, que per ell van tenir valor d'iniciàtics. La seva afecció per la música el du a presentar durant molt anys, en dues etapes, un programa musical de Ràdio Berga que amb ell aconsegueix molts seguidors.

Les seves estones d'oci, poques, les acaba d'omplir amb caminades per la muntanya, a l'hivern amb raquetes de neu; un temps per l'exercici, per la contemplació i la reflexió.

Com a ciutadà exemplar és present en diverses associacions, com ara l'Àmbit de Recerques del Berguedà, Òmnium Cultural i moltes altres, i està implicat en les peculiars tradicions que amaren la ciutat de Berga. Durant la Patum atura el seu rellotge i s'hi dedica íntegrament, fa el salt de lluïment de les maces i la viu en plenitud.

És ben conegut el fet que alguns metges amb gran esperit de servei a altri no se senten prou satisfets només amb l'assistència al pacient, ja que els problemes que li presenten arriben més enllà i també senten la responsabilitat de resoldre'ls. Això els porta a intervenir en la unitat familiar i a vegades han d'actuar sobre el marc institucional del model sanitari, en el social o fins i tot en el polític. Aquest és el cas de Lluís Ballús, que s'implica en el funcionament dels hospitals, en el món social i de l'associacionisme, i en la política. Aquesta "intervenció mèdica multinivell" l'han practicat alguns metges destacats de la història del nostre país, i a aquesta nòmina d'excel·lència s'hi incorpora, amb tot el mèrit, el Dr. Ballús.

No és un home de discursos grandiloqüents des de troncs elevades, sinó un interlocutor potent en el cos a cos i arran de terra. Dotat de gran capacitat d'anàlisi i pragmatisme, honest, franc i directe, diu el que pensa, i en situacions complexes sorprèn amb les seves intervencions, quan amb exemples simples o sense, sentència de forma breu i clara. Aquesta manera de ser, malauradament genera anticossos entre els amants dels envitricolls, eufemismes i circumloquis.

El compromís polític, afaïçonat pel sentiment patriòtic amb gran càrrega social, el duen a una llarga trajectòria per partits nacionalistes, però no troba l'encaix en cap. La definició total del seu ideari no s'aixopluga sota cap paraigua constituït. Ni pot ni vol entendre que els partits puguin tenir interessos propis i que moltes vegades no coincideixin amb els comuns del país. L'evolució de l'entorn social i del procés català el porten a integrar-se des del principi dins l'Assemblea Nacional Catalana, que ell mateix fa créixer al Berguedà i n'ha estat el seu representant, fins el darrer moment, en el Secretariat Nacional.

Els darrers mesos, afectat inexorablement pel càncer, han estat de patiment, del qual la mort l'ha alliberat l'11 de febrer del 2015, després d'acomiar-se de família i amics.

El col·lectiu mèdic dóna alguns personatges de gran vàlua que només sabem valorar amb equanimitat quan la seva pèrdua ens obliga a prendre perspectiva i admirar-los en tota la seva magnitud. El solc fressat per Lluís Ballús és impressionant. La seva vida és molt moguda, com correspon a un inconformista que lluita per la seva família, pels seus pacients, per la societat i pel país. Quan l'evoco, veig la bona persona, el bon metge, el músic, l'activista social i polític, i per sobre de tot, l'amic amb qui he compartit estones des de finals dels setanta.

Amb aquest perfil humà no és d'estranyar el dol de Berga i dels seus conciutadans, el buit que els deixa per sempre. La seva pèrdua l'hem lamentat amargament molts, família, amics, pacients i infinitat de coneguts, com s'ha fet palès al tanatori, al funeral i a les iniciatives que se n'han derivat. Ha marxat embolcallat amb l'estelada blava i la vermella, agermanades amb ell i amb el futur.

Recordant Verdaguer, sento com si el Pi de les Tres Branques n'hagués perdut una altra. La que hi roman segueix altiva, ferma, cercant el cel del Lluís.

*“Preguem, que sols Déu és gran,
los hòmens són ombra vana;
preguem que sia aqueix pi
l'arbre sagrat de la pàtria.”*